

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Quæst. IV. Exceptio Spoliationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

quod sine illarum ope difficilis sit intellectus eorum, quæ dicitur circa Dilaciones in suis Quæstionibus V. in *Regulis, Except. &c.* quibus Quæstiones enucleat. Et quidem ad Dilaciones *ab Homine*, restringendum est, quod dicitur in *Quæstione I.* nempe, Dilaciones Cause cognitionem requirere; quippe, quæ necessaria non sit, quoad Dilaciones à Jure. Inter *Quatuor* causas Dilationum, duæ Posteriores ad dilaciones contestationem litis supponentes, pertinent; nam ibi agitur de Dilacionibus, ad probationum adeptionem, & de iis, quarum opus est Procuratori, ad consulendum Confutientem, cujus consilio nonnumquam indiget, quoad Actus, tam contestatione litis Posteriores, quam Anteriores.

Tres priores *Regule Quæst. III.* pertinent ad Dilaciones datas & præstitutas à Jure: alia duæ loquuntur de Dilacionibus datis à Judice, qui eas in Judicio & è Tribunali concedere debet.

Quod dicit, unicam Dilacionem eidem personæ concedendam, exponitur in *Quæstione IV.* & restringitur ad eandem Instantiam: restringi etiam debuisset ad eundem Actum Judicium; nam, ut dictum est, ad singulos Actus concedi possunt Dilaciones.

OBSERVATIONES in CAP. IX. de EXCEPTIO- NIBUS DILATORIIS.

Quoad effectum conveniunt *Exceptiones Dilatoriæ*, cum Dilacionibus in eo, quod Judicium differant; sed earum natura valde discrepat: illæ etenim sunt Oppositiones, seu Objectiones ab uno Litigantium propositæ, quæ sumuntur ab omnibus, quæ Judicium constituunt, aut in eo reperiuntur, scilicet Personis, Re litigiosâ, & Actibus Judicariis. Discrepant etiam à Dilacionibus in eo, quod antè litis contestationem proponendæ sint; plures autem Dilaciones post ipsam possunt, ut observatum fuit *Cap. VIII.* Fatendum quidem est, nonnullas ex his Exceptionibus allegari posse post contestationem; sed id tantum licet, quod tunc exoriantur, aut earum notitia acquiratur, vel id ita esse præsumatur. Multæ autem Dilaciones pertinent ad Actus Judicarios contestationi litis Posteriores, & proinde ante illam postulari nequeunt.

Quod diximus de extensione Exceptionum Dilatoriarum ad omnia, quæ in Judicio includuntur, evidenter patet ex illarum divisione, quam tradit Autor *REG. IV. QUÆST. I.* & ex aliis *Quæstionibus*, in quibus earum plures sigillatim exponit. Proinde hoc in *Capite* reperiuntur ea, quæ fortè in præcedentibus omiſsa sunt; illa autem suppleant ea, quæ in hoc desunt. Expedit itaque, ut cum hoc 8. priora Capita conferantur, quæ collatio docebit, alia multa objici posse Judici, præter suspensionem, quæ illum recusationi obnoxium facit: nempe 1. Nullitatem Provisionum ejus *Cap. II.* fusiùs expositam. 2. Ejus incompetentiam. *ibid.* 3. Suspensionem aut Interdictionem, aut Excommunicationem, quæ illas continet *ibid.* memoratas. Et sic percipietur ejusdem Collationis necessitas.

Hic iterari non debet id, quod supra dictum fuit, de triplici illâ Exceptione contra Judicem. Quoad alteram Exceptionem à suspitione desumptam, observabimus, Autorem de eâ loqui in *QUÆST. II.* hujus *Capitis IX.* & discutere quænam sint causæ recusationis; quis ipſius Judex; quinam effectus, aut consecutiones; quænam remedia & adjuncta. Quoad causas suspitionis remittit ad *Cap. II.* laudatum, ubi potestatem illarum duntaxat refert, & præterea cum interruptione; tunc duas affert Exceptiones *Regulæ*, quæ recusationem Judicis suspecti concedit, 1. est, licentiam hanc non habere locum quoad Judicem, à quo non admittitur appellatio: hæc difertè continetur in *Cap. 12. de Appellat.* 2. Idem statuit, nempe si Judex datus sit, prohibitione appellationis novissimâ exceptione relatâ, adjicit, eam reprobari *Cap. 36. de Appellat. eod. tit.* quod nihilominus Exceptioni I. adversatur, quam II. nam, loquens de Judice delegato cum *Clausulâ, Appel-*

lacione remotâ, sicut ipsum *Caput 12.* decidit, Judicem delegatum recusari posse ob causam Cognationis vel Affinitatis. *Caput* hoc à *LUCIO III.* conditum est posteriori *ALEXANDRO III.* qui *Capitis 12.* Autor est, itaque huic derogat.

Deinde, loquens de Judice Suspicionis, tres constituit in *Articulo Secundo*, unumque in *Tertio*: 1. Arbitros, positò quod suspectus non habeat Collegas; nam, si adsint Collegæ, ipsi de recusatione cognoscere debent; 2. Si Judex suspectus, sit Judex Delegatus, cognitio ad Delegantem pertinet: quod verum non est, nisi in Casu, quo Delegatus Collegas non habeat, qui circa recusationem statuere possint. Omisâ hac restrictione, Autor fallitur. 3. Episcopus suspitionis Judex est in Casu, quo ejus Officialis recusat, *Cap. 4. de Offic. Deleg. in 6.* 4. Episcopi Vicarii, cum Episcopus suspectus est. Autor laudat *Cap. 36. CAUS. II. QUÆST. VI.* in quo Concilium *Milevitanum* jubet, ut si Clerici de suo Episcopo conquerantur, ad Episcopos vicinos confugiant, qui querelam discutient ex consensu ejus, adversus quem feretur. Casus suspitionis includi potest in numero Casuum querelæ. *Canon* hic exolevit.

Judex recusatus tempus Arbitris præfigere potest, quo elapſo, procedit *Cap. 2. de Appellat. in 6.* Si Judex Ordinarius declaretur suspectus, consentiente Recusatore, negotium delegare potest *Cap. 61. de Appellat.* non potest autem si sit Delegatus, *Cap. 5. de Offic. Delegati in 6.*

Rationem hujus discriminis afferre Autor debuisset: alia nobis non occurrit, nisi quod Delegatus, per recusationem amittit omnem Jurisdictionem; Ordinarius eam non omnino amittit, sed tantum ejus exercitium, quoad Causam, in quâ suspectus est; ideòque potest ipsâ uti, si recusans consentiat.

Per *Caput 12. de Appell.* probare potuisset quod dicit de affinitate Appellationis cum recusatione: hanc enim prohibet in Casibus, in quibus Appellatio removetur. *Can. si quis, CAUS. II. QUÆST. VI.* ad id probandum laudatus, ad rem non facit: nullus est enim *Canon* sic incipiens, qui loquatur de Recusatione.

QUÆST. III. EXCEPTIO EXCOMMUNICATIONIS.

Disputatio Autoris hæc ferè prorsus inutilis est, ex quo Excommunicatio effectum non habet in Foro exteriori, nisi post denunciationem; nam Denunciatio rara est: rarius est, ut Excommunicatus Denunciatus aliquam Actionem intentet; hæc autem Exceptio cito tollitur per absolutionem, ad cautelam, datam ad standum in Judicio. Methodus argumentum tractandi per Exceptiones *Replic. &c.* parum allicit Lectorem. Nosse sufficet, Excommunicationi Majorem solum obstare, quominus aliquis agat in Jure, & cum illa multis ex Capitibus nulla esse possit; nempe, ex defectu potestatis, justæ causæ, Monitionum, aliarum-ve Solemnitatum requisitarum, facile eluditur hæc Exceptio. Inde sumptæ sunt Exceptiones, *Replic. &c.* prædictæ.

QUÆST. IV. EXCEPTIO SPOLIATIONIS.

Autor exponens hanc Exceptionem, duabus *Regulis*, in priore, quæ præcipua est, & cui multas *Replicationes* subnectit, multa omittit scitu necessaria, & ea, quæ dicit, implicat. Observare debuisset, eam non habere locum, nisi in *Immobilibus*: ipsam extendi ad Judicem, qui, Causâ non cognitâ, & neglectis solemnitatibus, spoliatur; necessarium esse, ut Spoliatus actualem habuerit possessionem tempore spoliationis & veram vim passus sit: non requiri, ut Reus à re petita

tità ejectus fuerit ab Actore; sed sufficere, ut alià quâlibet ab ipso spoliatus fuerit. Licet ea non habeat locum in rebus Incorporalibus, qualia sunt Jura ad Beneficia, ad Decimas, aut similia; nihilominus, si Possessor actualis Ecclesia aut Capella, ab ipsâ ejiciatur, eum esse in Casu hujus Exceptionis: eam adeò favorabilem esse, ut Invasor eâ uti possit, si à possessione suâ per vim ejectus fuerit; si Possessor spoliatus præ omnibus restitui debeat, id fieri, quòd cum ejus Adversario eodem modo agendum sit, quo ipse cum Spoliato egit; & quia, si Adversarii rationes audirentur circa jus ipsius ad rem, ageretur de Petitorio tùm, cum agi debet solum de Possessorio. *vid. GONZALEM in Cap. 7. de Restitut. Spoliat. ubi fusè diserit de hac Exceptione, & statuit Principia, sine quibus vix intelligi possunt ea, quæ Autor dicit in hac Regula Prima: circa quam præterea, observandum est discrimen, quod inter Civile & Criminale Judicium ponit; nempe, in Judicio Civili, Spoliatum non posse restitutionem petere, nisi cum ab Actore spoliatus fuit: posse autem in Judicio Criminale, etiam si ab alio spoliatus fuerit.*

Regula Secunda exponit effectum hujus Exceptionis, qui est restitutio Spoliati in Possessionem, & non Manuentio plena, nisi hæc proposita fuerit per Reconventionem: hujus differentie rationem annotare debuisset Autor, nempe, Reconventio est actio, cuius finis est recuperatio rei detentæ, Exceptio autem spoliationis tendit ad recuperationem amissæ possessionis.

QUÆST. V. Exceptio petita à Satisfactione.

Quod dicit Autor, Actorem teneri ad Satisfaciendum de contestandâ lite intrâ biennium, aut de restituendo duplo damni, quod inde patitur Reus, si ipse deficiat, abrogatum videtur. Quod adjicit, Actorem cavere debere de certâ Summâ Reo solvendâ, si deiciatur ab Actione, locum habet solum in quibusdam Casibus, qui varii sunt variis in Locis.

Abolvendo id, quod dicere instituerat circa Exceptiones Dilatorias, quæ præcedunt liti contestationem, indicare debuisset loca, in quibus loquitur de Exceptionibus, quæ illam sequuntur, & pertinent ad Actus Judicarios subsequentes, nempe ad probationes in genere, & in specie, nec non eas, quæ pertinent ad Contractus, vel Obligationes, & exponuntur *Lib. V. Cap. IX.* quaedam locum habent in Judiciis.

OBSERVATIONES in CAP. X. de RECONVENTIONE.

Quod Autor de Reconventionem dicit, & quod adficere debuisset, contineri potest in Definitione *Reconventionis*; hæc enim nihil aliud est, quam repetitio facta à Reo coram Judice Ordinario, vel Delegato, apud quem conventus est, pendente eadem Instantiâ, & quæ tendit ad compensationem: inde verò sequitur 1. Excommunicatum reconvenire non posse, quia non potest agere in Jure, 2. si is qui fundo quopiam v. gr. Tusculano, spoliatus fuit ab aliâ Personâ, quam alio fundo spoliaverat, ab eâ conveniatur ad restitutionem hujus fundi, potest & ipse eam reconvenire, ad repetitionem fundi Tusculani: namque agere potest, & hic compensatio locum habet, 3. Reconventio non obtinet in Judiciis apud Arbitros, quippe qui Judices, nec Ordinarii nec Delegati sint, & Jurisdictionem privatam duntaxat habeant inter Partes, cum Judices propriè dicti autoritatem publicam gerant. 4. Reconventio fieri nequit apud alium Judicem, quam eum, coram quo Reus conventus fuit. 5. Ea non habet locum apud Judicem appellationis, si omiâ fuerit coram primo Judice, quia appellatio novam Instantiam instituit.

6. Fieri potest post liti contestationem, quia Instantiam hæc non claudit, sed potius inchoat: 7. Reconventio non habet locum in Judicio Criminale, extrâ ordinem informato, quia Judicium Criminale non vocatur Actio sed Accusatio. 8. Si Actor, qui Rescriptum Delegatorium impetravit, hoc Rescripto privetur jure Appellationis, Reconventio judicari debet Appellatione remota: nam Actoris & Rei par est conditio, & quod non licet uni, alteri quoque non licet: *Cap. 2. de mutuis petit. & Reg. 32. de Reg. Jur. in 6.* quæ locum habet in Reo perinde atque in Actore; cum nulla est ratio ex illius parte, quæ conditionem ejus meliorem faciat, quam Actoris; nulla est autem in Casu proposito; quippe æquum est, ut sicut Reo prodest Clausula, *appellatione remota*, cum secundum ipsum judicatum est, ita & ipsi noceat, cum damnatur. *Qui sentit commodum, debet sentire & incommodum.* GONZALEZ hoc Argumentum fusè exponit in *Cap. 1. de mutuis petit.* à quo hæc additiones desumpsimus, ad omissiones Autoris suppleendas. Observat, duplicem esse Reconventionis effectum 1. Jurisdictionem Judicis prorogat, cum unus tantum è Litigatoribus ipsi obnoxius est, quod operatur, modò fiat antè Judicium. 2. Unâ cum petitione Actoris discutitur, modò fiat ante contestationem liti. Ex his observationibus patet, *Cap. X.* suppleere ea, quæ desunt in V. circa Actorem & Reum.

OBSERVATIONES in CAP. XI. circa CONTESTATIONEM LITIS ET JURAMENTUM CALUMNIÆ.

REGULÆ III. Autoris circa Litis contestationem, sufficientem hujus Argumenti notionem non tradunt: nam docent duntaxat, 1. Eam fieri per petitionem & responsum in Jure, 2. Eam adeò necessariam esse, ut sine ipsâ Judicium nullum sit, nisi Judex ex Officio procedat, 3. Eam fieri debere intrâ viginti dies, 4. Responsum Rei negativam esse debere, ita ut, si Actioni meram Exceptionem opponat, non sit contestatio, multominus, si mera positio sine petitione ab Actore proposita fuerit. Plures omittit Casus, in quibus necessaria non est contestatio; nempe, cum litigatur cum Pontifice *Cap. 1. de Transact.* cum agitur de Causis Summariis, quæ conficiendæ sunt simpliciter, & de plano, sine strepitu & forma Judicii *Clem. 2. de Verbor. signific.* ubi hi Casus enumerantur. Plures ejus effectus omittit, qui sunt, prorogare Jurisdictionem Judicis; prorogare jus Actoris, & quoad hoc, Præscriptionem interrumpere; rem litigiosam facere; constituere Possessorem, in malâ fide; facere Procuratorem Dominum liti, seu prorogare ejus facultatem.

Silet omninò circa Exceptiones, quæ liti Contestationem impediunt; nempe, rem judicatam, transactionem, solutionem, & circa eas, quæ hoc effectum carent *Cap. 1. de liti Contest. in 6.* GONZALEZ & FAGNANUS in *Cap. 1. de liti contestatione* diserunt de omnibus his, & similibus rebus omiâ ab Autore. Posterior *n. 55.* tradit Definitionem *Positionis*, qua exponitur quidquid de illâ sciendum est; nempe, positio est simplex assertio facti, ad Causam pertinentis cum Juramento, & in Scriptis proposita, ut propter responsum ab Adversario Judicis interroganti factam, alter ab obligatione probandi liberetur. Similiter legitur Definitio *Contestationis* cum ejus expositione *n. 5. & seq.* ipsa est fundamentum Litis, quam inchoat Actio proposita in Jure, & Rei responsio congrua subsequens.

Omnes Regulæ & Exceptiones ab Autore collectæ circa *Juramentum Calumniæ*, comprehendi possunt in Definitione illius Juramenti, dicendo, illud fieri ad asserendum, sibi persuasam esse justitiam Causam, quam vel suo nomine quis propugnat, vel alieno, tamquam Procurator, aut Advocatus, nullamque in